

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนบ้านสร้างแก้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาคำรา เอกสาร ทฤษฎีและงานด้านวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาประกอบการวิจัย ดังนี้

1. การประกันคุณภาพการศึกษา
 - 1.1 ความหมายของคุณภาพ
 - 1.2 ความหมายของคุณภาพการศึกษา
 - 1.3 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 1.4 ประโยชน์ของการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 1.5 แนวทางการดำเนินการ ไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษา
 - 1.6 กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา
2. การประกันคุณภาพภายใน
 - 2.1 ความหมายของการประกันคุณภาพภายใน
 - 2.2 หลักการสำคัญของ การประกันคุณภาพภายใน
 - 2.3 ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน
 - 2.4 ผลสำเร็จของการประกันคุณภาพภายใน
3. มาตรฐานการศึกษาของชาติ
4. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ
5. บริบทโรงเรียนบ้านสร้างแก้ว
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยภายในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การประกันคุณภาพการศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาและการดำเนินการสู่การประกันคุณภาพการศึกษา มีหัวข้อสำคัญที่ควรพิจารณาดังนี้

1. ความหมายของคุณภาพ

คุณภาพ เป็นเรื่องของจิตสำนึกที่ใฝ่คุณธรรม ปรารถนากำเริบทำงานที่เป็นระบบของคนคุณภาพที่เกิดจากคนนอกมากระตุ้นเร่งเร้า หรือสร้างระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ จะไม่ใช่คุณภาพที่จริงยั่งยืนนัก ในสถาบันการศึกษาหัวใจสำคัญของคุณภาพอยู่ที่จิตสำนึกและการทำงานของคนในหน่วยงาน โดยเฉพาะตัวอาจารย์ (อมรวิรัช นาคพรตพ. 2540 : 183) ซึ่งมีผู้นิยามความหมายของคุณภาพ ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2542 : 189) ได้ให้ความหมายของคุณภาพว่า คุณภาพ คือ ลักษณะความดี หรือลักษณะประจำบุคคลหรือสิ่งของ บรรจง จันทมาศ (2541 : 1) ให้นิยามคำว่า คุณภาพ (Quality) หมายถึง “คุณสมบัติทุกประการของผลิตภัณฑ์ การบริการที่ตอบสนองความต้องการและสามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า” ในความหมายแบบเก่า ในยุคที่มีผู้ผลิตสินค้าเพียงไม่กี่ราย ตลาด การซื้อ – ขาย เป็นของผู้ผลิตสินค้าเพื่อให้ได้มาซึ่งความหมายของคุณภาพในยุคนี้จึงหมายถึง “มาตรฐานของสินค้า” แต่ในปัจจุบันเป็นโลกของการแข่งขันตลาด การซื้อ การขาย เป็นของผู้ซื้อ ไม่ใช่ผู้ผลิต ลูกค้ามีโอกาสที่จะซื้อสินค้าได้มากมาย การที่จะผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐานเพียงอย่างเดียว แต่ไม่สอดคล้องหรือไม่ตรงกับความต้องการของลูกค้า โอกาสที่จะขายสินค้าได้ย่อมมีน้อย ดังนั้น ความหมายของคุณภาพในยุคที่มีการควบคุมคุณภาพจึงหมายถึง “ความพึงพอใจของลูกค้า”

อภิญา คัมศิริ (2541 : 29) ให้ความเห็นว่า คุณภาพมีการริเริ่ม และใช้ อย่างจริงจังในทางอุตสาหกรรม ดังนั้น จึงมีการให้ความหมายของคำว่า คุณภาพอย่างหลากหลายบนฐานของกิจกรรมทางอุตสาหกรรม อาทิเช่น

1. ความเป็นเลิศที่ประจักษ์ได้
2. ความสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างหลากหลาย
3. การสร้าง (ผลผลิต หรือ การบริการ) ได้ตามแบบ
4. ราคา (ในการผลิตหรือบริการ) เป็นธรรม

แมชลิส (วิจัย ดรีเล็ก. 2542 : 23-24; อ้างอิงจาก Sallis. 1993 : 22-24) กล่าวว่า คุณภาพตามความเข้าใจของคนทั่วไปในปัจจุบัน หมายถึง ความสมบูรณ์แบบ ซึ่งใกล้เคียงกับความดี ความงามและความจริง ซึ่งแสดงถึงความเป็นมาตรฐานสูงสุด นอกจากนี้คุณภาพยังมีความหมายที่สัมพันธ์กัน 2 ด้าน คือ ด้านผู้ผลิต คุณภาพ หมายถึง ความตรงตามมาตรฐาน และด้านผู้บริโภค คุณภาพ หมายถึง ความตรงตามต้องการ

ฟลูค และเพอราเทค (วิจัย ดรีเล็ก. 2542 : 22-23 ; อ้างอิงจาก Flood. 1993 : 22-42, Peratec. 1995 : 115-116) ได้รวบรวมนิยามของคุณภาพจากนักวิชาการที่นำคำนี้มาอธิบายคุณภาพ ดังนี้

ทาคุชิ (Taguchi) นิยามว่า คุณภาพ คือ ความสูญเสียที่น้อยที่สุดที่เงินค่านั้นทำให้เกิดแก่สังคม นับจากวันที่เงินค่านั้นออกสู่ตลาด

บือช (BH 4778) นิยามว่า คุณภาพ คือ รูปโฉมและลักษณะเฉพาะโดยรวมของสินค้าและบริการที่สามารถสร้างความพึงพอใจได้ตามที่ต้องการ

โฮชิน (Hoshin) นิยามว่า คุณภาพ คือ การแก้ไขและป้องกันความสูญเสีย หรือ การดำรงอยู่โดยปราศจากการสูญเสีย

แฮริงตัน (Harrington) นิยามว่า คุณภาพ คือ การทำได้ถึงหรือเกินกว่าที่ลูกค้าคาดหวังด้วยราคาที่แสดงให้ลูกค้ารู้ถึงคุณค่า

ดูหมพร จามรมาน (2542 : 91) ให้ความหมายของคุณภาพดังนี้

1. ลักษณะความดี
2. การกระทำสิ่งที่ถูกต้อง (Doing the right thing, right)
3. ตรงกับความมุ่งหมาย (Fitting for purpose)
4. บรรลุความสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมาย (An accomplish or attainment)

สงวน ลักษณะ (2540 : 30) และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2538 : 8) ได้ให้ความหมายสอดคล้องกันว่าคุณภาพ คือ ผลรวมของคุณลักษณะและคุณสมบัติของผลผลิตของสถาบันการศึกษาที่จะตอบสนองความต้องการในระดับที่มุ่งพอใจและหลากหลายตามที่กำหนดไว้

วรภัทร์ ภูเจริญ (2544 : 10) ให้ความหมายคุณภาพในสมัยโบราณว่า หมายถึง ของดี ของแพง ของหายาก และให้ความหมายคุณภาพในยุคอุตสาหกรรมว่า หมายถึง ของที่ถูกต้องของผู้ผลิต

สรุปได้ว่า คุณภาพ หมายถึง คุณลักษณะพื้นฐาน ความถี่ในเลิศ ความสมบูรณ์แบบ ความดี ประจักษ์บุคคลหรือสิ่งของ หรือบริการซึ่งแสดงถึงความมีมาตรฐานที่ตอบสนองความต้องการ ความสามารถสร้างความพึงพอใจให้ลูกค้า ความสามารถในการลดงานที่ค้างแก้ไข ป้องกันความสูญเสีย การลดจำนวนของเสีย ค่าใช้จ่ายหากร้องเรียนจากลูกค้า ลดต้นทุนหรือการดำรงอยู่โดยปราศจากความสูญเสีย

2. ความหมายของคุณภาพการศึกษา

มีผู้ให้ความหมายของคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้

สนอง เกรือมาศ (2537 : ภาคผนวก 1) ให้ความคิดเห็นว่า คุณภาพการศึกษา คือ คุณภาพของนักเรียนในระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ระดับก่อนประถมศึกษา คุณภาพการศึกษาประกอบด้วย

1.1 นักเรียนมีการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

1.2 นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และมีความพร้อม

2. ระดับประถมศึกษา คุณภาพการศึกษาประกอบด้วย

2.1 นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

2.1.1 ความถี่ในพลเมืองดี ในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย

2.1.2 ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

2.1.3 ความมีวินัย ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทนและความรับผิดชอบ

2.1.4 ความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข

2.1.5 การรู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.1.6 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ

2.1.7 การมีกษัตริย์ที่ดีในการทำงาน

2.1.8 การดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ที่ดีของชาติ

2.2 นักเรียนมีสุขนิสัยที่ดี สุขภาพอนามัยแข็งแรงสมบูรณ์

3. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

3.1 นักเรียนมีคุณลักษณะตามหลักสูตรกำหนด

3.2 มีความถี่ในพลเมืองดี มีคุณธรรม จริยธรรม

3.3 นักเรียนมีความรู้ ทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ

กรมวิชาการ (2539 : 3) ให้นิยาม คุณภาพการศึกษา หมายถึง การที่ผู้เรียน เกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ครบถ้วน ตามความคาดหวังของหลักสูตรอันเป็นผลมาจากการที่ หน่วยงานและบุคคลทุกระดับทุกฝ่ายทั้งจากส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ร่วมกับชุมชน จัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

สมศักดิ์ สินธุระเวชย์ (2541 : 27) ให้ความหมาย คุณภาพการศึกษาว่า หมายถึง การที่ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ครบถ้วนตามความคาดหวังของหลักสูตร

สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (2543 : 9) ให้ความหมาย คุณภาพ การศึกษาว่า หมายถึง คุณสมบัติ คุณลักษณะ สภาพที่พึงประสงค์ของผู้เรียน กระบวนการ จัดการศึกษาของ โรงเรียน ซึ่งแสดงความสามารถในการตอบสนองความต้องการ ความจำเป็น สำหรับผู้เรียน สังคมในปัจจุบันและอนาคต โดยได้มาตรฐานตามที่กำหนด

สรุปได้ว่า คุณภาพการศึกษา หมายถึง คุณลักษณะของการจัดการศึกษาที่สามารถ บรรลุเป้าหมาย คือ คุณลักษณะของนักเรียนในระดับต่างๆ ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ และตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและสนองความต้องการของผู้รับบริการ

3. ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการทางการศึกษาที่จะช่วยสร้าง ความเชื่อมั่น ศรัทธาและความพึงพอใจให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ปกครอง ประชาชน และสังคม ว่าสถานที่ที่นำมาจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ผู้ที่จบการศึกษามีคุณภาพ ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ และเป็นที่ยอมรับของสังคม มีนักวิชาการและผู้ให้นิยาม การประกันคุณภาพการศึกษา ดังนี้

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2538 : 8) ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพ การศึกษา คือ แผนงานและปฏิบัติการทั้งหลายที่เป็นระบบ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า การให้ การศึกษาจะสนองตอบต่อคุณภาพที่กำหนด

เข้มทอง สิริแสงเลิศ (2540 : 33) ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพ การศึกษา หมายถึง การประกันคุณภาพของกระบวนการบริหารงาน โรงเรียนว่า ได้มีการวางแผนการทำงาน และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผลผลิตของโรงเรียนมี คุณภาพตรงตามมาตรฐานทางการศึกษา และตรงตามความต้องการของผู้รับบริการ ได้ ตลอดเวลา

ทบวงมหาวิทยาลัย (2541 : 1) ให้ความหมาย การประกันคุณภาพการศึกษา คือ กิจกรรมหรือแนวปฏิบัติ ที่จำเป็นต้องดำเนินการเพื่อประกันว่าคุณภาพของการศึกษา ได้รับการรักษาไว้ และส่งเสริมเพิ่มพูน

ประคินฐ์ สิริเดช (2541 : 34) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็น กระบวนการและกลไกสำคัญในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นการตอบสนองของความต้องการของผู้ใช้บริการให้มีความเชื่อมั่นว่าผลิตสินค้าตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการ

ไพบูลย์ แจ่มพงษ์ (2541 : 39) มีความเห็นว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นมาตรการที่กำหนดแนวปฏิบัติหรือแนวทางในการดำเนินงาน ในการจัดการศึกษา เพื่อจะ ช่วยให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนมีหลักประกันว่า นักเรียนจะมีคุณภาพมาตรฐานการศึกษา และเป็นที่ยอมรับของสังคม

ภาณุวัฒน์ ลักคิ้วงษ์ (2541 : 42) มีความเห็นว่า การประกันคุณภาพ การศึกษาเป็นแนวคิดหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนด ขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพทางการศึกษา ที่สามารถก้าวไปสู่การดำรงชีวิต ในสังคม การเรียนรู้และมีศักยภาพที่สามารถแข่งขันกับสังคมอื่นในโลกยุคโลกภิวัตน์ได้

สงบ ถักนณะ (2541 : 2) ให้ความเห็นว่า การประกันคุณภาพทางการศึกษา เป็นกระบวนการวางแผนและกระบวนการจัดการของผู้ที่รับผิดชอบจัดการศึกษา ที่จะรับ ประกัน ให้สังคมเชื่อมั่นว่าจะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพ ที่ระบุไว้ในหลักสูตรและตรงกับความมุ่งหวังของสังคม

อภิัญญา ดันศิริ (2541 : 29) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การปฏิบัติต่าง ๆ ของโรงเรียนที่อยู่ในระบบอย่างต่งเนื่อง จนสร้างความมั่นใจ ให้กับสังคมว่าสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและผู้บริหารการศึกษามีคุณภาพได้มาตรฐาน ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

กัทแทนซ์ (วัชัย ศรีเล็ก, 2542 : 31; อ้างอิงจาก Cuttance, 1994 : 5) กล่าวว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง กลยุทธ์ที่ได้วางแผนไว้อย่างเป็นระบบและการปฏิบัติ งานที่ได้มีการออกหมายเพื่อรับประกันว่ากระบวนการได้รับการกำกับ ดูแล รวมถึงการปฏิบัติ งานนั้นมุ่ง ไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ของผู้ดูแล

อุทุมพร จามรมาน (2543 : 21) มีความเห็นว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการให้ความมั่นใจแก่ประชาชนว่า ทุกคนในโรงเรียน ทำงานเต็มที่ เพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้สูงสุด

จรัส นองมก (2544 : 2) ให้นิยาม การประกันคุณภาพว่า ตามความหมายที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา อันเป็นการประกันคุณภาพภายใน ตรวจสอบคุณภาพโดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือ โดยหน่วยงานต้นสังกัด อันเป็นการประกันคุณภาพภายนอก ตรวจสอบโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

รุ่ง แก้วแดง (2544 : 96) ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพ คือ การทำงานตามปกติของครู เพียงแต่ปรับปรุงการทำงานให้เป็นกระบวนการ ขั้นตอนที่ชัดเจน ครูต้องทำการวิจัย มีการเก็บข้อมูล มีการวิเคราะห์ มีการนำไปใช้ โดยสรุปคือนำกระบวนการ PDCA มาใช้ในการทำงาน

ศิริ ถิธาสมว (2549 : 13) ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการจัดการศึกษา และการประเมินผลการจัดการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่ง จะทำให้สังคมเชื่อมั่นว่าสถานศึกษาจะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างครบถ้วนตามมาตรฐานที่กำหนดขึ้น และตรงกับความมุ่งหวังของสังคม

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอย่างมีคุณภาพ เป็นระบบได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่อง จนสร้างความมั่นใจให้กับสังคม ว่า การจัดการศึกษาของโรงเรียนมีคุณภาพ ผู้จบการศึกษามีคุณภาพ ได้มาตรฐานตามจุดหมายของหลักสูตรและความต้องการของสังคม

4. ประโยชน์ของการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา มีประโยชน์ต่อนักเรียน โรงเรียน ประชาชน หน่วยงานและสังคม ดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ, 2542 : 29)

1. นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ มีคุณลักษณะต่าง ๆ ครบถ้วนตามหลักสูตร มาตรฐานการศึกษาและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม
2. โรงเรียนมีทิศทางการจัดการศึกษาที่ชัดเจนตามมาตรฐานกลางที่กำหนด โดยมีระบบบริหารคุณภาพ มีการทำงานที่เป็นมาตรฐาน เกิดจากความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่าย

มีการแสดงความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาที่สามารถตรวจสอบได้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

3. ชุมชน มีความมั่นใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียน เข้าร่วมจัดการศึกษา และส่งบุตรหลานเข้าเรียน ใน โรงเรียน

4. สถานศึกษาและหน่วยงานที่รับผู้จบการศึกษา มีความมั่นใจและพึงพอใจในคุณภาพของผู้จบการศึกษา วิทยากรเข้าศึกษาต่อหรือทำงาน

5. สังคมมั่นใจในการจัดการศึกษาและมีหลักประกันคุณภาพของการจัดการศึกษา และการรายงานผลกับสาธารณชน

5. แนวทางการดำเนินการไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษา

กรมวิชาการ (2539 : 10) ได้กำหนดแนวทางการดำเนินการไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีเป้าหมาย ดังนี้

1. พัฒนานุคลากร

1.1 สร้างจิตสำนึกในการทำงาน ให้แก่บุคลากรของโรงเรียน ให้มีความรักในงาน เกิดความสนุกสนานในการทำงาน เห็นความสำคัญของงานและชื่นชมผลแห่งความสำเร็จ การมีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าในงานที่ได้ทำ

1.2 พัฒนานุคลากรของโรงเรียนให้มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน มีทัศนคติในเชิงสร้างสรรค์ มีเป้าหมายชัดเจน มีความตั้งใจอย่างเด็ดเดี่ยวและอดทนที่จะไปสู่เป้าหมาย ให้คิดอย่างก้าวหน้า มีอนาคต และมองการณ์ไกล

1.3 พัฒนาด้านความรู้ โดยการให้เข้าร่วมสัมมนาเข้ารับการศึกษาอบรมและการใช้คู่มือแนวทางการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน

2. พัฒนาการทำงาน

2.1 ให้โรงเรียนมีการบริหารระบบคุณภาพ มีการควบคุมคุณภาพในกระบวนการทำงาน

2.2 ให้มีการทำงานเป็นทีม โดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน แก้ปัญหาจริงใจ และยอมรับซึ่งกันและกัน มีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2.3 ให้มีการทำงานเป็นมาตรฐานผลผลิตและกระบวนการทำงาน

2.4 ให้มีระบบการประเมินตนเอง

3. จัดให้มีระบบการประเมินโมโรงเรียนและรายงานความก้าวหน้าด้าน การเรียนรู้ ด้านการสอน และด้านการควบคุมคุณภาพในแต่ละปีการศึกษา โดยโรงเรียนเป็นผู้ประเมินหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้ประเมิน

4. สร้างมาตรการ การจูงใจ ประกาศเกียรติคุณ การเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง กรมวิชาการ (2542 : 18 - 19) ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งไปสู่มาตรฐานการศึกษาที่ กำหนดไว้ดังนี้

1. การจัดทำระบบมาตรฐานศึกษา

1.1 กำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน และสนองนโยบาย กฎ ระเบียบต่าง ๆ

1.2 จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้เป็นแผนแม่บทการดำเนินงานจัด การศึกษาของสถานศึกษาในช่วงระยะเวลาที่กำหนด โดยกำหนดเป็นแผนงานพัฒนาต่อเนื่อง

1.3 ประกาศและชี้แจงให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องเข้าใจและนำไปปฏิบัติงาน ได้ตรงกัน รวมทั้งเป็นแนวทางในการตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษา

2. การบริหารจัดการคุณภาพ

2.1 จัดการพัฒนาองค์กรให้มีโครงสร้างหน้าที่ความรับผิดชอบ วิธีการ ดำเนินงานกระบวนการและทรัพยากรที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

2.2 จัดและพัฒนาบุคลากร ให้มีความรู้ความเข้าใจ และร่วมกับปฏิบัติงาน ตามที่ได้รับมอบหมาย

2.3 กำหนดนโยบาย แนวดำเนินงาน และวิธีปฏิบัติงานในสถานศึกษา ด้านการเรียน การสอน และด้านการจัดการและบริการให้ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็น มาตรฐานการดำเนินงานร่วมกัน ทั้งระดับผู้บริหาร หัวหน้างาน / โครงการ และผู้ปฏิบัติงาน

2.4 ติดตาม กำกับการดำเนินงานระบบคุณภาพทุกระดับอย่างเคร่งครัด ต่อเนื่อง

3. การตรวจสอบทบทวนและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา

3.1 ตรวจสอบและประเมินการปฏิบัติงาน / โครงการของตนเองเป็นระยะ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ปรับปรุง แก้ไขการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงานที่กำหนดไว้

3.2 ทบทวนผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ทั้งประสิทธิภาพ และประสิทธิผลระบบคุณภาพในสถานศึกษา โดยคณะผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ทุกสิ้นปีการศึกษา เพื่อพัฒนาระบบคุณภาพและการดำเนินงานต่อไป

4. การรายงานคุณภาพการศึกษา

4.1 รายงานคุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนแก่ในระดับและทุกสิ้นภาคเรียนให้ผู้เรียนและผู้ปกครองทราบ

4.2 รายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงานและแผนพัฒนาที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ สถานศึกษาให้ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.3 รายงานความสำเร็จของการดำเนินงานจัดการศึกษาตามเป้าหมาย เมื่อครบรอบตามช่วงเวลาของธรรมนูญสถานศึกษา ให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

กฎหมาย จามรมาณ (2543 : 23) ได้เสนอแนวทางในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาดังนี้

1. ผู้บริหาร โรงเรียนทำความเข้าใจว่าประกันคุณภาพ คืออะไร ทำเพื่ออะไร ทำไปทำไม และทำอย่างไร
2. ผู้บริหารประกาศนโยบาย "คุณภาพ" ของโรงเรียน
3. ผู้บริหารจัดประชุมครู และบุคลากรในโรงเรียนเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายของโรงเรียน คุณภาพของนักเรียนและมาตรฐานการศึกษา (ทำอย่างต่อเนื่อง)
4. ผู้บริหารตั้งบุคลากร 1 คน (Q.A. Officer) รวบรวมข้อมูลตามคัมภีร์ 53 ตัวประมวล (วิเคราะห์) ทำ SSR รายงานสรุป เสนอผู้บริหาร ทุกภาคการศึกษา
5. ผู้บริหารพิจารณาผลวิเคราะห์ ทหาทางแก้ไขจุดอ่อน / เสริมจุดแข็ง
6. ผู้บริหารประชุมหัวหน้าหมวดวิชา / หน่วยงานเพื่อจัดการพัฒนาคน (ผู้บริหาร ครู บุคลากร)
7. ดำเนินการพัฒนามคน
8. ทำซ้ำข้อ 3 - 7 ทุก ๆ ปี

สรุปได้ว่า แนวทางการดำเนินการไปสู่การประกันคุณภาพ ผู้บริหารต้องมีความรู้ ความเข้าใจเป้าหมายของ โรงเรียน มาตรฐานการศึกษา จัดทำธรรมนูญสถานศึกษา ประชุมครู และบุคลากรเพื่อสร้างความเข้าใจตรงกัน ประกาศนโยบายคุณภาพของโรงเรียน มีการบริหารจัดการคุณภาพโดยพัฒนาองค์กรให้มีโครงสร้างหน้าที่ความรับผิดชอบ วิธีการดำเนินงาน

กระบวนการ และทรัพยากรที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน มีการพัฒนาบุคลากร พัฒนาการทำงาน ตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง สร้างมาตรฐานสูงใจและ มีการรายงานผลการดำเนินงาน

6. กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 3) ได้กำหนด กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบ มีกิจกรรมสำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การควบคุมคุณภาพ มีกิจกรรมสำคัญ คือการกำหนด มาตรฐานโรงเรียน การพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐาน

องค์ประกอบที่ 2 การตรวจสอบและการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การตรวจสอบภายใน โดยให้โรงเรียนทำการประเมินตนเองและการตรวจสอบภายนอก โดยใช้ กระบวนการนิเทศ 100% เป็นแกนในการดำเนินงาน

องค์ประกอบที่ 3 การประเมินคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การประเมินผล คุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนในภาพรวม และติดตามความก้าวหน้า ทำการประเมินผล คุณภาพการศึกษาทั้งระบบเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน รายงานผลการประเมิน มาตรฐานการศึกษา เพื่อปรับปรุงพัฒนายิ่งขึ้น มีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ที่มีผลสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ได้คำตอบในการปฏิบัติ

กระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 3-4) กรมวิชาการ (2542 : 3-4) และสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 7-8) ได้จัดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาที่ สอดคล้องกัน โดยมีกระบวนการดำเนินงานที่เป็นกลไกสำคัญอยู่ 3 ขั้นตอน คือ

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการหรือแนวปฏิบัติที่จะนำ การศึกษาเข้าสู่คุณภาพที่มุ่งเน้นเรื่องการกำหนดมาตรฐานด้านผลผลิต กระบวนการ และปัจจัยย วมทั้งการทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการที่มุ่งการทำโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐาน

2. การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการหรือแนวปฏิบัติ ในการดำเนินงานเพื่อการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาที่มุ่งเน้น

2.1 การดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ และติดตามประเมินผลความก้าวหน้า ของโรงเรียน รวมทั้งจัดทำรายงานของ โรงเรียนต่อประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นลักษณะการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียน โดยโรงเรียนเอง

2.2 การนิเทศเพื่อสนับสนุนช่วยเหลือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3 มาตรการปรับปรุงคุณภาพโรงเรียน ที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. การประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษามาตรฐานที่กำหนดโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มุ่งเน้น

3.1 การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพในภาพรวมหรือการประเมินคุณภาพการศึกษา

3.2 การเตรียมโรงเรียนเพื่อรองรับการประเมินภายนอก

สรุปได้ว่า กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาประกาศด้วยการดำเนินงานที่เกินกลไกสำคัญ 3 ขั้นตอน คือ การควบคุมคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกที่สำคัญที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ โดยสถานศึกษาต้องกำหนดมาตรฐานการศึกษาเป็นเป้าหมายของการพัฒนาที่ชัดเจน สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ แล้วดำเนินการจัดการศึกษาให้บรรลุผลสร้างความมั่นใจว่าผู้เรียนจะมีคุณลักษณะตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

การประกันคุณภาพภายใน

การประกันคุณภาพภายใน เป็นการดำเนินงานในลักษณะของการผสมผสานระหว่างกระบวนการบริหารกับการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษาที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ เป็นการทำงานที่ต่อเนื่องตลอดเวลา มีหัวข้อสำคัญ ๆ ที่จะได้นำมากล่าวตามลำดับดังนี้

1. ความหมายของกรประกันคุณภาพภายใน

การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา ที่ทุกสถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีผู้ให้ความหมายการประกันคุณภาพภายในไว้ดังต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2543 : 9) ให้ความหมาย การประกันคุณภาพภายในว่า หมายถึง กิจกรรมควบคุมคุณภาพภายในสถานศึกษาศึกษาโดยการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษาเอง เพื่อให้มีความมั่นใจว่าสถาบันอุดมศึกษาลำเนินการตามภารกิจหลักอย่างมีคุณภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ก : 7) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพภายในว่าเป็นกระบวนการจัดการที่มีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องมี การดำเนินงานในลักษณะของการผสมผสานระหว่างกระบวนการบริหารกับการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 8-9) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายใน เป็นกระบวนการการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพให้ขึ้นไปตามมาตรฐานที่ต้องการ เป็นกระบวนการที่บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมายและวิธีการ ลงมือทำตามแผนทุกขั้นตอน มีการบันทึกและติดตามตรวจสอบผลงานหาจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงแล้วร่วมกันปรับปรุงแผนงานนั้น ๆ โดยมุ่งหวังให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

จรัส นองภัก (2544 : 34) และ รุ่ง แก้วแดง (2544 : 104) ให้ความหมายการประกันคุณภาพภายใน สอดคล้องกันว่า หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพภายในเป็นกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษาที่มีแผนงาน กิจกรรม การประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพที่เป็นระบบสะท้อนถึงความมีคุณภาพ โดยโรงเรียนร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้ขึ้นไปตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เป็นการประเมินตนเองจากภายในโรงเรียน โดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัด

2. หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายใน

การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการทำงาน ผู้บริหารจะต้องมีความตระหนักเข้ามามีส่วนส่งเสริม สนับสนุน ร่วมคิด ร่วมทำ รวมทั้งจะต้องมีการทำงานเป็นทีม ซึ่งการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา มีหลายหน่วยงานได้ให้หลักการสำคัญไว้ดังนี้

กรมสามัญศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2541 : 2) ได้มีการกำหนดหลักการในการประกันคุณภาพภายในดังนี้

1. ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการศึกษา
2. ให้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการ
3. การมีส่วนร่วมและการร่วมคิดร่วมทำ
4. การกระจายอำนาจทางการศึกษา
5. การแสดงความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 11) ได้กำหนดหลักการในการประกันคุณภาพภายในไว้ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพภายใน คือ การที่สถานศึกษาร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ไม่ใช่การจับผิดหรือทำให้บุคลากรเสียหาย โดยเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

2. การที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย ตาม ข้อ 1 ต้องทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการและการทำงานของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ใช่เป็นกระบวนการที่แยกส่วนมาจากการดำเนินงานตามปกติ โดยสถานศึกษาจะต้องวางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่มีเป้าหมายชัดเจน ทำความแผนตรวจสอบประเมินผล และพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ มีความโปร่งใสและมีจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพการทำงาน

3. การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู อาจารย์ และบุคลากรอื่น ๆ ในสถานศึกษา โดยในการดำเนินงานจะต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียน ชุมชน เขตพื้นที่ หรือหน่วยงานที่กำกับดูแล เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วางแผนติดตามประเมินผล พัฒนาปรับปรุง ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันผลักดันให้สถานศึกษามีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง สังคมและประเทศชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ก : 9) ได้กำหนดหลักการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพไม่ใช่การจับผิดเป้าหมายอยู่ที่ผู้เรียน
2. บริหารจัดการตามปกติไม่ได้แยกส่วนการดำเนินงาน

3. การมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่าย นับตั้งแต่ผู้เรียน ครู ผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่า หลักการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีหลักการสำคัญ คือ การร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพผู้เรียนให้ขึ้นไปตามมาตรฐานการศึกษา ซึ่งผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการศึกษา บริหารจัดการตามปกติให้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่าย นับตั้งแต่ผู้เรียน ครู ผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการกระจายอำนาจ การแสดงความรับผิดชอบ ที่ตรวจสอบได้

3. ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีความสำคัญอย่างมาก ในการสร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาจะดำเนินการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน โดยมีหลายหน่วยงานที่ได้มีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 13) ได้กำหนดขั้นตอนในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. การเตรียมการ ได้แก่ การเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยการสร้างความตระหนัก พัฒนาความรู้ ทักษะ และการแต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ

2. การดำเนินการ ประกอบด้วย

2.1 วางแผนการปฏิบัติงาน (P) กำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐาน การศึกษาจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย กำหนดแนวทางหรือดำเนินงาน กำหนดระยะเวลา กำหนดงบประมาณ กำหนดผู้รับผิดชอบ

2.2 ดำเนินการตามแผน (D) ส่งเสริมสนับสนุน จัดสิ่งอำนวยความสะดวก การสนับสนุนทรัพยากร การกำกับติดตามให้การนิเทศ

2.3 ตรวจสอบประเมินผล (C) วงจรรอบการประเมิน จัดหาหรือจัดทำ เครื่องมือเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แปลความหมาย ตรวจสอบ / ปรึกษา/ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน

2.4 นำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (A) ปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากร วางแผนในระยะต่อไป จัดทำข้อมูลสารสนเทศ

3. จัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี รวบรวมผลการดำเนินการและผลการประเมิน วิเคราะห์ตามมาตรฐาน เขียนรายงาน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ก : 12) ได้กำหนด ขั้นตอนในการประกันคุณภาพในสถานศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 แผนภูมิขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

จากแผนภูมิขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จะเห็นได้ว่า สถานศึกษาดำเนินการประกันคุณภาพภายใน คือ การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และการรายงานการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งมีรายละเอียดและขั้นตอนดังนี้

1. การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน

การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอน ควรมีการเตรียมการในเรื่องต่าง ๆ โดยการเตรียมการที่มีความสำคัญ ซึ่งหน่วยงานต่างๆ ได้กำหนดแนวทางในการเตรียมการประกันคุณภาพภายในไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ข : 13 - 14) ได้กำหนดแนวทางในการเตรียมความพร้อม โดยการสร้างความตระหนัก รวมทั้งพัฒนาความรู้และทักษะด้านการประกันคุณภาพให้แก่บุคลากรทุกคนในสถานศึกษา โดยดำเนินการดังนี้

1. การสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน และการทำงานเป็นทีม มีความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน โดยรูปแบบที่ควรใช้ ได้แก่ มีบุคลากรแกนนำที่มีความพร้อมในด้านความรู้ ควรจัดประชุมเพื่อสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน โดยใช้วิทยากรของสถานศึกษาเองเพื่อแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของครูที่เป็นผู้เฝ้าการเปลี่ยนแปลง และศักยภาพของสถานศึกษาที่สามารถพึ่งตนเองได้ อันเป็นปรัชญาของการประเมินแนวใหม่ที่ต้องการให้บุคลากรภายในเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาตนเอง

2. ในกรณีที่มีขอบหมายบุคลากรแกนนำ จัดแจงทำความเข้าใจกับเพื่อนร่วมงานด้วยตนเอง ไม่ประสบผลสำเร็จ จำเป็นต้องหาวิทยากรมืออาชีพที่มีคุณภาพ มาช่วยไขข้อข้องใจให้ความคิดของผู้เกี่ยวข้องให้เกิดการตื่นตัวพร้อมจะดำเนินการประกันคุณภาพด้วยใจ

3. การชี้แจงทำความเข้าใจ ไม่ว่าจะดำเนินการโดยบุคลากรภายในหรือวิทยากรมืออาชีพจากภายนอกควรให้บุคลากรทุกคนได้มี โอกาสเข้าร่วมประชุมรับทราบพร้อมกันไม่ควรชี้แจงเฉพาะแกนนำหรือคณะทำงานเฉพาะกลุ่ม เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสได้ทราบความจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในอย่างทั่วถึง และร่วมมือร่วมใจในการดำเนินการต่อไป

4. การพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน โดยรูปแบบที่ควรใช้ คือ การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้ทุกคนได้เข้าร่วมประชุม อาจใช้วิทยากรแกนนำเป็นผู้รับผิดชอบจัดการในเรื่องนี้ การจัดประชุมควรแบ่งเป็นช่วง ๆ ตามกิจกรรมที่จะดำเนินการ ดังนี้

4.1 ช่วงแรกเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับภาพรวมของระบบการประกันคุณภาพภายใน

4.2 เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการกำหนดกรอบและวางแผนการประเมิน จากนั้นดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามกรอบและแผนการประเมิน

4.3 เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผลการประเมินและการเขียนรายงานผลการประเมินตนเอง โดยประชุมหลังจากที่มีการปฏิบัติงานและมีการประเมินตนเองตามแผน ไปแล้วระยะหนึ่ง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 28) ได้กำหนดแนวทางการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน ควรเริ่มต้นด้วยการสำรวจความพร้อมของบุคลากรในสถานศึกษาในการดำเนินการประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายผู้รับผิดชอบทำ

การสำรวจความพร้อมของบุคลากรในสถานศึกษา ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับบุคลากรในสถานศึกษา

เนื่องจากการประเมินผลภายในของสถานศึกษาจะต้องดำเนินการโดยบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อคณะทำงานจะได้มอบหมายภาระหน้าที่ในการทำการประเมินผลภายในให้เหมาะสมกับบุคคล ข้อมูลจำเป็นที่ควรจะได้รับ ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา ความสามารถพิเศษหรือความถนัด ประสบการณ์ทำงาน ภาระงานที่รับผิดชอบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ชื่อ อายุ ปี

วุฒิการศึกษา

ปริญญาตรี วิชาเอก วิชาโท

ปริญญาโท สาขา

ปริญญาเอก สาขา

ความสามารถพิเศษหรือความถนัด

ประสบการณ์ในการทำงาน

1.2 ภาระงาน

1.2.1 งานสอน

วิชา ระดับชั้น จำนวน คาบ

วิชา ระดับชั้น จำนวน คาบ

1.2.2 งานอื่น ๆ

2. สำรวจความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลภายใน เขตคติด

ต่อการประเมินผลภายใน และแรงจูงใจในการดำเนินการประเมินผลภายในของบุคลากรในสถานศึกษา โดยเฉพาะกลุ่มครูและผู้บริหาร ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจจะนำมาใช้ในการวางแผน และหามาตรการในการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรทุกกลุ่มให้ความสำคัญกับการประเมินผลภายในและเกิดการร่วมแรงร่วมใจที่จะทำการประเมินผลภายใน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 30) ดังภาพประกอบที่ 3

ชื่อ	อายุ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา / ระดับ	ความรู้ด้านการประเมิน	ประสบการณ์ด้าน การประเมิน	เจตคติต่อ การประเมิน	แรงจูงใจใน การทำ การประเมิน
1.	34	กศ.บ. (คณิตศาสตร์)	คณิตศาสตร์ ม. 1 - 3	ปานกลาง	ดี	ดี	ดีมาก
2.	43	ค.บ. (ไทย, สังคม)	ไทย ม.2	ดี	ดี	ดี	ดี
3.	35	กศ.บ. (อังกฤษ, สังคม)	อังกฤษ ม.4	พอใช้	ปานกลาง	ดี	ปานกลาง
4.	28	ค.บ. (วัดผล)	คณิตศาสตร์ ม.6 และทำงาน ทะเบียน	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก
5.	41	กศ.บ. (วิทย์)	เคมี ม.6	ปานกลาง	ดี	ดี	ปานกลาง

ภาพที่ 3 ตัวอย่างเครื่องมือสำรวจความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลภายใน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2543 : 63) ได้กำหนดแนวทางในการเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษามีกิจกรรมสำคัญที่ควรดำเนินการดังนี้

1. พัฒนาบุคลากร ในการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนควรดำเนินการดังนี้

1.1 สร้างจิตสำนึกในการทำงานให้แก่บุคลากรของโรงเรียนให้มีความรักงาน มีความสนุกสนานในการทำงาน ให้เห็นว่างานเป็นส่วนสำคัญของชีวิต มีการชื่นชมผลแห่งความสำเร็จ การมีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าในงานที่ได้ทำ

1.2 พัฒนาบุคลากรของโรงเรียน ให้มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน มีทัศนคติ ในเชิงสร้างสรรค์ มีเป้าหมายชัดเจน มีความตั้งใจอย่างเต็มที่ และอดทนที่จะไปสู่เป้าหมายให้คิดอย่างก้าวหน้า คิดอย่างมีอนาคต และมองการณ์ไกล

1.3 พัฒนาด้านความรู้ โดยการให้เข้าร่วมสัมมนา เข้าร่วมการฝึกอบรม

2. พัฒนาการทำงาน

2.1 โรงเรียนมีการบริหารระบบคุณภาพ มีการควบคุมคุณภาพในกระบวนการทำงาน

2.2 ให้มีการทำงานเป็นทีม โดยมีจุดมุ่งหมาย ร่วมกันแก้ปัญหาจริงใจและยอมรับซึ่งกันและกัน มีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3. สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรในโรงเรียนและผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน ได้แก่ ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ใช้บริการ ผลผลิต (นักเรียน) ของโรงเรียน ให้ทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพของการศึกษา

สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (2544 ข : 6) ได้กำหนดการเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยสร้างความตระหนักให้บุคลากรในสถานศึกษาเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน และการทำงานเป็นทีม การพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน กระบวนการบริหารงานคุณภาพ การจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา หรือแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา การจัดทำแผนปฏิบัติการ การกำหนดกรอบการประเมิน การสร้างเครื่องมือการประเมิน การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผลการประเมิน

สรุปได้ว่าการเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยสร้างความตระหนักให้บุคลากรในสถานศึกษาเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในและการทำงานเป็นทีม การพัฒนาความรู้ และทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน

สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (2544 ข : 6) ได้กำหนดการเตรียมการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา ที่สำคัญอีกประการ คือ แต่งตั้งคณะกรรมการ หรือคณะทำงานเพื่อร่วมมือกับผู้บริหารในการประสาน กำกับ ดูแลช่วยเหลือ สนับสนุนให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกัน และเชื่อม โยงกันเป็นทีม

ในการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษามีการดำเนินการ โดยอาศัยหลักการ(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 3) ดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะของคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในการประกันคุณภาพภายใน หรือประเมินผลภายในของสถานศึกษามี ดังต่อไปนี้

1.1 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลภายใน มีเจตคติที่ดีต่อการประเมินผลภายใน และมีแรงจูงใจในการทำการประเมินผลภายใน นอกจากนี้ควรมีความรู้ ความสามารถในการสร้างเครื่องมือในการวัดและประเมินผลมาตรฐานการจัดการศึกษา การประมวลผลข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และมีความสามารถในการเขียนรายงานผลการประเมิน

1.2 ประกอบด้วยบุคลากรประมาณ 15 - 20 คน ซึ่งมีทั้งครู อาจารย์ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ในสถานศึกษา นักเรียนและชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่ ซึ่งจะเป็นแกนนำในการประเมินผลภายในคลัง โครงสร้าง ภาพประกอบที่ 4

ตัวอย่างโครงสร้างของคณะกรรมการ	
1. ผู้บริหารสถานศึกษา	ประธานกรรมการ
2. ผู้ช่วยผู้บริหาร (2-3 คน)	กรรมการ
3. หัวหน้าหมวดวิชา (4-5 คน)	กรรมการ
4. หัวหน้าระดับชั้น (2-3 คน)	กรรมการ
5. เจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ วิชาการ บริหาร บริหาร วางแผนและพัฒนา (2-3 คน)	กรรมการ
6. อาจารย์ที่ชำนาญด้านกรวัดและประเมินผล	กรรมการ
7. ผู้ปกครองนักเรียน (2-3 คน)	กรรมการ
8. ผู้แทนชุมชน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือสมาชิก ชุมชน)	กรรมการ
9. หัวหน้า/ประธาน/ผู้แทนนักเรียน (1-2 คน)	กรรมการ

ภาพที่ 4 โครงสร้างของคณะกรรมการประกันคุณภาพภายใน

2. วิธีดำเนินการของคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในของ

สถานศึกษา มีดังนี้

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา

กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกคณะกรรมการประเมินผลภายใน

2.2 ผู้บริหารแต่งตั้งบุคคลต่าง ๆ เป็นคณะกรรมการการ

ประเมินผลภายในของสถานศึกษาประมาณ 15 - 20 คน

2.3 กำหนดวันประชุมของคณะทำงาน (เดือนละ 1-2 ครั้ง)

2.4 วางแผนการทำงานและกำหนดบทบาทหน้าที่ของ

คณะกรรมการ โดยพิจารณาออบหมายความรับผิดชอบให้สอดคล้องตามภาระงานในหน้าที่

2.5 วางระบบการกำกับและติดตามผลการทำงาน

2.6 วางระบบการรายงานผลการประเมินเพื่อให้บุคลากรใน

สถานศึกษาได้รับรู้ทั่วกัน

3. เกณฑ์การคัดเลือก คณะกรรมการประกันคุณภาพภายใน

มีดังต่อไปนี้

3.1 เป็นนักประสานสัมพันธ์กับบุคลากรทั้งในและนอก
สถานศึกษา ผู้ที่เป็นคณะกรรมการประเมินผลภายในควรเป็นบุคคลที่ชุมชนในสถานศึกษา
ไว้วางใจ มีลักษณะเป็นนักประสานที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์เป็นที่ยอมรับ

3.2 เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถด้านทฤษฎีและประเมินผล

3.3 เป็นผู้มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา

3.4 เป็นผู้มีความซื่อสัตย์

3.5 มีความรอบรู้ในภาระงานของสถานศึกษาเป็นอย่างดี

สรุปได้ว่าการเตรียมการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนจะต้องเตรียม
ความพร้อมของบุคลากร ให้มีการพัฒนาความรู้ ทักษะเกี่ยวกับทฤษฎีประกันคุณภาพ
ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน การทำงานเป็นทีม โดยการจัด
ประชุม สัมมนาเชิงปฏิบัติการการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา แผนปฏิบัติการ การกำหนด
กรอบ และวางแผนการประเมิน นอกจากการเตรียมความพร้อมของบุคลากรแล้ว จะต้องนิ
ยมแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงาน ในการกำกับดูแล ประสานงาน ช่วยเหลือสนับสนุน
ให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกันได้

2. การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

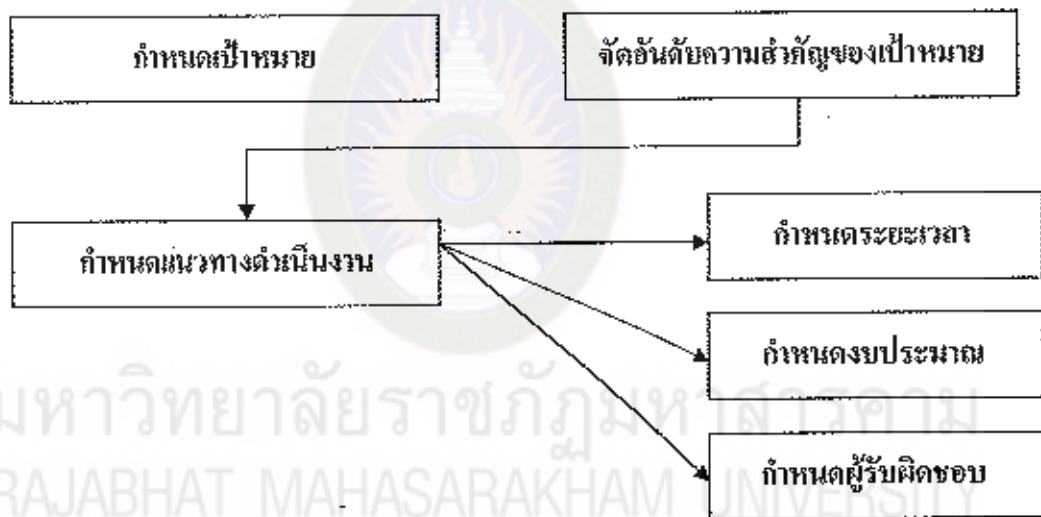
เมื่อสถานศึกษาได้เตรียมการเสร็จเรียบร้อยแล้วให้ดำเนินการตาม
ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
(2543 : 17-49) ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตาม
แผนการตรวจสอบประเมินผล และการพัฒนาปรับปรุง ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องดำเนินการร่วมกัน
ทุกขั้นตอน โดยมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอนดังนี้

2.1 การวางแผน (Plan-P) มีผู้ให้ความหมายของการวางแผนไว้
อย่างหลากหลาย แต่จะนำมากล่าวเฉพาะที่สำคัญ ดังนี้

2.1.1 การวางแผน (Planning) หมายถึง การคิดหาทางเลือกล่วงหน้า
ในการปฏิบัติงานที่ดีที่สุด โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัดให้ได้ผลสัมฤทธิ์มากที่สุด
โดยการดำเนินงานตามขั้นตอนอย่างที่เป็นระบบเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุตามวัตถุประสงค์
และเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.1.2 การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดแผนงาน หรือ
วิธีการปฏิบัติงาน ไว้เป็นการล่วงหน้า เพื่อผลสำเร็จตามที่ต้องการ การวางแผนจะเกี่ยวข้องกับ
การใช้ดุลยพินิจพิจารณาถึงผลสำเร็จที่ต้องการจะ ได้และหนทางที่จะทำ ให้ได้ตามที่ตั้งเป้าหมาย

ไว้ ในทางปฏิบัติ ในการวางแผน ผู้บริหารจะทำการศึกษาการดำเนินงานในอนาคตและ จะมีการคิดวิเคราะห์ เพื่อกำหนดเป้าหมาย ผลงานต่าง ๆ และจะกำหนดแผนงานหรือแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสม ที่จะช่วยให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ (ธงชัย สันติวงษ์. 2543 : 13) ในการวางแผนต้องมีการกำหนดเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบ งาน ระยะเวลาและประสิทธิภาพ มีการจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา แผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี แผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและสอดคล้อง กับเป้าหมายของสถานศึกษา แผนประเมินคุณภาพการศึกษาและแผนงานประมาณ โดยมี ขั้นตอนที่สำคัญดังที่แสดงไว้ในภาพที่ 5 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 19) ดังนี้

ภาพที่ 5 ขั้นตอนการวางแผนการประกันคุณภาพภายใน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ก : 13) ได้ กำหนดรายละเอียดของการวางแผนในการดำเนินการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย การเตรียมระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณภาพ การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน หรือ แผนพัฒนาคุณภาพของ โรงเรียน ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐาน การศึกษาการจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย กำหนดแนวทางการดำเนินงาน ระยะเวลา งบประมาณ และผู้รับผิดชอบ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 ข : 54) กล่าวว่า
แผนที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. มีนโยบายและวัตถุประสงค์ชัดเจน แน่นนอน เข้าใจง่าย
2. มีความสอดคล้องกับแผนในระดับอื่น
3. มีการพิจารณานำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
4. มีความยืดหยุ่น สามารถที่จะปรับหรือแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพ
หรือสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้
5. ให้ทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมในการจัดทำและดำเนินงาน
6. กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานและเกี่ยวข้องให้ชัดเจน
7. ให้ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานและการตัดสินใจทุก
ชั้นตอน
8. กำหนดระบบการกำกับ ควบคุม ติดตาม ประเมินผลไว้ชัดเจนทุก
ชั้นตอน

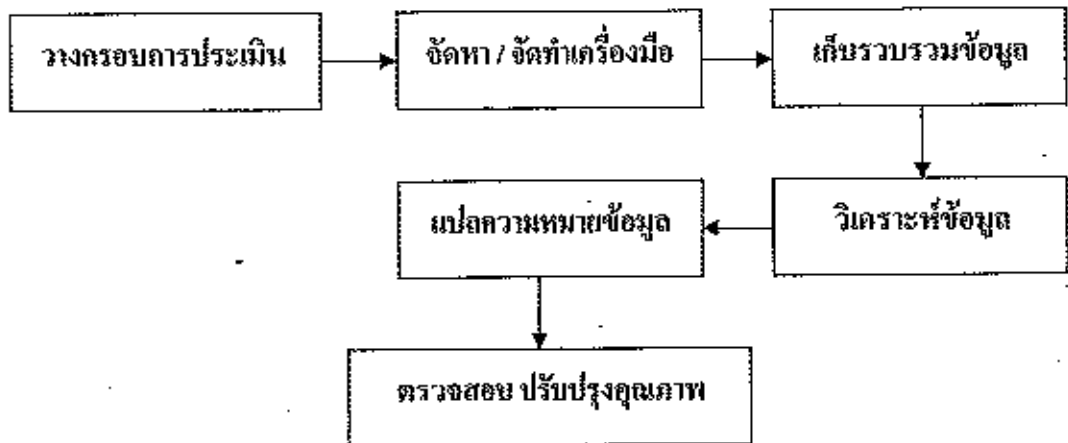
2.2 การปฏิบัติทวนแผน (Go - D) คือ การที่บุคลากรทุกคนในสถานศึกษา
ร่วมกันดำเนินการตามแผนที่วางไว้ เมื่อสถานศึกษาได้วางแผนการปฏิบัติงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว
บุคลากรร่วมกันดำเนินการตามแผนที่จัดทำไว้และในระหว่างดำเนินการมีการเรียนรู้
เพิ่มเติมตลอดเวลาและมุ่งเน้นประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ผู้บริหาร
สถานศึกษาคงจะดำเนินการตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
(2543 : 29) ดังนี้

- 2.2.1 การส่งเสริม สนับสนุน ให้บุคลากรทำงานอย่างมีความสุข
- 2.2.2 จัดสิ่งอำนวยความสะดวก ภาวะสนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้
การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2.2.3 กำกับ ติดตาม ดูแล ทั้งระดับรายบุคคล รายกลุ่ม / รายหมวด /
ฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการดำเนินการตามแผน
- 2.2.4 ให้การนิเทศการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา
ในระหว่างปฏิบัติงาน ผู้บริหารต้องกำกับและติดตามว่าเดินไปตาม
เป้าหมาย หรือแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ มีปัญหาอะไร หากไม่เป็นไปตามแผนหรือมีปัญหา
จะได้ให้การนิเทศเพื่อปรับปรุงแก้ไข การกำกับติดตามการปฏิบัติงานมีหลายวิธี เช่น
สอบถามเป็นรายบุคคลจัดประชุมกลุ่ม / หมวด / ฝ่าย หรือให้แต่ละบุคคล / กลุ่ม / หมวด / ฝ่าย

รายงานความก้าวหน้า ของการทำงานเป็นรายสัปดาห์หรือรายเดือน โดยรายงานปกเกล้าหรือ จัดทำรายงานเสนอ เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล / กลุ่ม / หมวด / ฝ่าย และ ในแต่ละเดือนอาจมีการพิจารณาว่าบุคคล / กลุ่ม / หมวด / ฝ่ายใดมีผล การดำเนินงานดีเยี่ยม เป็นไปตามเป้าหมายหรือแทนที่กำหนดซึ่งอาจมีการให้รางวัลเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นการให้กำลังใจ

การปฏิบัติตามแผน ผู้บริหารควรให้การนิเทศเพื่อให้บุคลากรสามารถ ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในเรื่องการจัดการเรียนการสอน การประเมินตนเอง และทักษะในด้านต่าง ๆ โดยผู้บริหารอาจให้การนิเทศเองหรือเชิญวิทยากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญแต่ละด้านมาให้การนิเทศหรือส่งบุคลากร ไปฝึกอบรม

2.3 การตรวจสอบประเมินผล (Check - C) เป็นการประเมินเพื่อพัฒนา การประเมินผลเป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเพราะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินการที่ผ่านมาว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด ต้อง ปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใดบ้าง ในระหว่างที่สถานศึกษาดำเนินการตามแผนปฏิบัติงาน ควรมี การตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อพิจารณาว่า การดำเนินการเป็นไปในทิศทางที่จะ นำไปสู่ความสำเร็จ ความเป็นมาหรือมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่กำหนดในแผนพัฒนาและ แผนปฏิบัติการหรือไม่เพียงใด มีจุดอ่อน จุดแข็งประการใด มีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุง เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย หรือมาตรฐานตัวบ่งชี้ที่กำหนดมากที่สุด และเมื่อสิ้นภาคเรียนหรือปี การศึกษาก็จะมีการประเมินสรุปรวมเพื่อมาพิจารณาพิจารณาแก้ไข ปรับปรุงการดำเนินการใน ระยะเวลาต่อไป กิจกรรมที่ต้องดำเนินการในการตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงาน ได้แก่ การวางแผนการประเมิน การจัดหา/จัดทำเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ ข้อมูล การแปลความหมาย การตรวจสอบ/ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน กิจกรรมที่ต้อง ดำเนินการ ประกอบด้วย การวางแผนการประเมิน การจัดหา/จัดทำเครื่องมือ การเก็บ รวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลความหมายและการตรวจสอบ/ปรับปรุงคุณภาพ การประเมิน ดังรายละเอียดและแผนภูมิ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 30) ต่อไปนี้

ภาพที่ 6 แผนภูมิกิจกรรม การตรวจสอบ ประเมินผลการปฏิบัติงาน

2.3.1 การกำหนดกรอบการประเมินของ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ (2543 : 29) เป็นการกำหนดแนวทางในการประเมิน ประกอบด้วย สิ่งที่จะประเมิน ผู้ประเมิน และรูปแบบ การประเมินว่าจะประเมินอะไร ใครเป็นผู้ประเมินและมีรูปแบบในการประเมินอย่างไร ในการกำหนดกรอบการประเมินอาจพิจารณาประเด็นต่างๆ คือ เป้าหมาย/ มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ เครื่องมือ แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล เกณฑ์การประเมิน ช่วงเวลาที่ใช้ประเมิน ผู้รับผิดชอบในการประเมิน

กรอบการประเมินจะต้องเชื่อมโยงกับเป้าหมายคุณภาพ หรือ มาตรฐานการศึกษาที่ระบุในแผนพัฒนาหรือแผนปฏิบัติการเพื่อกำหนดว่าจะประเมินอะไร มีอะไรเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการดำเนินการตามเป้าหมาย ตัวบ่งชี้เหล่านั้นจะต้องใช้ข้อมูลอะไรแล้วสำรวจว่าสถานศึกษานั้นมีข้อมูลนั้นแล้วหรือยัง จะนำมาใช้ได้หรือไม่ ถ้ามีข้อมูลอยู่แล้ว เช่น ข้อมูลน้ำหนัก ส่วนสูงที่ใช้วัด สุขภาพทางกายของนักเรียนก็ไม่ต้องเก็บข้อมูลใหม่ ถ้ายังไม่มีหรือมีแต่เป็นข้อมูลที่ล้าสมัยก็ต้องเก็บใหม่ โดยพิจารณาว่าข้อมูลที่ต้องการนั้นจะใช้เครื่องมือชนิดใดจะเก็บข้อมูลจากใครจะวิเคราะห์ข้อมูลอย่างไร รวมทั้งกำหนดเกณฑ์การประเมิน ช่วงเวลา ผู้รับผิดชอบในการประเมินเพื่อสะดวกในการกำกับ ติดตามงานของ คณะกรรมการและผู้บริหาร ดังตัวอย่างแผนภูมิตาราง การกำหนดกรอบการประเมินผลภายใน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 31) ดังนี้

เป้าหมาย / มาตรฐาน	ตัวชี้ วัด	เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล / ผู้ให้ข้อมูล	วิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์การ ประเมิน	ช่วงเวลา ประเมิน	ผู้รับผิดชอบ การประเมิน

ภาพที่ 7 ตัวอย่างการกำหนดกรอบการประเมิน การประกันคุณภาพภายใน

2.3.2 จัดทำและหรือจัดทำเครื่องมือการประเมินที่ถ่ายทอดการใช้และแปลความหมายโดยคณะครู โรงเรียนเอง การสร้างและปรับปรุงเครื่องมือจะต้องคำนึงถึงความสามารถในการวัด ได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการวัด โดยอาจนำไปทดลองใช้แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ว่าได้ผลตรงกับความเป็นจริงตามการสังเกตของครูหรือไม่ ควรพิจารณาความเหมาะสมที่จะใช้เครื่องมือนั้นกับกลุ่มคนที่จะเก็บข้อมูลเครื่องมือที่ใช้ต้องง่ายในการตอบ ไม่รบกวนเวลาและ ไม่เป็นการรบกวนผู้ให้ข้อมูล ใช้คำถามให้มียอหยาที่จำเป็น ผลงานของผู้เรียนเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นความสามารถและพัฒนาการของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ควรใช้สิ่งเหล่านี้ให้เป็นประโยชน์ต่อการประเมิน เครื่องมือที่สำคัญ คือ ตัวครูผู้สอน ครูควรมีแบบสังเกตแบบบันทึกพฤติกรรม หรือประเด็นหลักในการวิเคราะห์ผลงานหรือพัฒนาการของผู้เรียน

2.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล หากข้อมูลใดมีอยู่แล้วในสถานศึกษาไม่ควรจัดเก็บใหม่ให้นำข้อมูลมาประมวลผลวิเคราะห์แล้วนำไปใช้ได้เลย ควรวางแผนการจัดเก็บข้อมูลให้สอดคล้องกับการทำงานปกติของสถานศึกษาให้มากที่สุด เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพและรายได้ อาจให้ผู้ปกครองกรอกแบบสอบถามในวันที่เชิญมาประชุม การเก็บข้อมูลหากเก็บไม่ได้ควรเก็บจากหลาย ๆ แหล่งเพื่อเป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล

2.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล พิจารณากรอบการวิเคราะห์ว่าข้อมูลแต่ละประเด็นจะวิเคราะห์ในระดับใด ระดับบุคคล ระดับห้องเรียน หรือระดับภาพรวมของสถานศึกษา ใครเป็นผู้วิเคราะห์ วิเคราะห์ในช่วงเวลาใดถึงจะได้นำผลมาใช้

2.3.5 การแปลความหมาย ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จะนำมาใช้ประโยชน์ได้ก็ต่อเมื่อสถานศึกษาได้แปลความหมายของข้อมูล โดยมีการเปรียบเทียบเกณฑ์ที่กำหนด การกำหนดเกณฑ์การประเมินตนเองของสถานศึกษานั้น กำหนดเป็นระดับๆ ได้แก่ เกณฑ์ระดับบุคคล เกณฑ์ระดับห้องเรียน/ระดับชั้น/ระดับหมวดวิชา และเกณฑ์ระดับสถานศึกษา

2.3.6 การตรวจสอบ/ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน เมื่อได้ดำเนินการประเมินตามแผนที่กำหนดจะต้องมีการตรวจสอบกระบวนการและผลการประเมินว่ามีความเหมาะสมถูกต้องน่าเชื่อถือเพียงใด ผู้เกี่ยวข้องควรมีการประชุมร่วมกับ คณะกรรมการ เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำ ในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการประเมินคุณภาพให้มีประสิทธิภาพมีความถูกต้องและเชื่อถือได้ โดยให้กระบวนการเหล่านี้บูรณาการอยู่ในการดำเนินงานปกติ

การประเมินผลเป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับที่จะสะท้อนให้เห็นการดำเนินงานที่ผ่านมายาวรรณที่หมายถึงกำหนดไว้เพียงใด ต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใดบ้าง ผู้บริหารและครูที่เข้าใจระบอบการประกันคุณภาพอย่างถูกต้อง จะตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินผล ไม่กลัวการประเมินผล โดยเฉพาะการประเมินตนเอง ซึ่งเป็น การประเมินที่มุ่งเพื่อการพัฒนา ไม่ใช่การตัดสินใจถูก ผิด เป็น การประเมินงานที่ทำอยู่ในประจำ เครื่องมือที่ใช้ อาจเป็นสิ่งที่มืออยู่แล้วไม่ต้องสร้างขึ้นใหม่ เช่น สถิติที่เป็นข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของฝ่ายบริหาร ผลงาน หรือการก้าว ตลอดจน การทดสอบย่อยของผู้เรียนในชั้นเรียน ซึ่งเป็นข้อมูลที่ครูมีอยู่แล้ว เพียงแต่จัดเก็บให้เป็นระบบมากขึ้นเท่านั้น

2.4 การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (Action - A) ผลการประเมินสามารถนำไปใช้ในข้อมูลในการปรับปรุงการปฏิบัติงาน ของผู้บริหารและบุคลากร และใช้ในการวางแผนต่อไป รวมทั้งจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญๆ ให้เป็นปัจจุบัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 การนำผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากร ในระหว่างดำเนินงานมีการตรวจตามประเมินผลทั้งในระดับรายบุคคล หรือระดับชั้นหมวดวิชา ผู้บริหารและบุคลากร สามารถนำผลการประเมิน ไปใช้ปรับปรุงการทำงานของตนเอง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนและเป้าหมายที่กำหนด

2.4.2 การวางแผนในระยะต่อไป นำผลการประเมินไปใช้ในภาคเรียน หรือปีการศึกษาต่อไป ควรมีการวิเคราะห์จุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุงของสถานศึกษา ความสำเร็จของปัญหาและแนวทางแก้ไข โดยให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อนำไปพัฒนา ปรับปรุงการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการดำเนินงานกิจกรรมใด ๆ เพื่อสร้างความมั่นใจต่อผู้ปกครองชุมชน สังคม ว่าการดำเนินงานของโรงเรียนตามพันธกิจที่ได้ร่วมกัน กำหนดไว้ นั้น จะได้ผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพอันพึงประสงค์ตามความคาดหวัง ของ ผู้ปกครองชุมชน และสังคมในระบอบการดำเนินงานจะประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ขั้นตอนแรก คือ การควบคุมคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐาน โดยการจัดทำแผนดำเนินการ ขั้นตอนที่ 2 คือ การตรวจสอบและการปรับปรุง ได้แก่ การตรวจสอบภายใน การตรวจสอบภายนอก และการช่วยเหลือส่งเสริม สนับสนุน โรงเรียน และขั้นตอนที่ 3 คือ การประเมินคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การประเมินตนเอง และ หน่วยงานภายนอกประเมิน ซึ่งจากกิจกรรมการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา หรือหาจุดพัฒนา เพื่อจัดทำเป็นแผนแม่บท / แผนปฏิบัติการ หรือแผนงานให้ดำเนินไปตามเป้าหมายที่ต้องการ โดยเริ่มตั้งแต่ การกำหนดปรัชญา การศึกษา ธรรมนูญโรงเรียน แผนปฏิบัติงานประจำปี เป็นต้น และในระหว่างการดำเนินงาน ของโรงเรียน ผลจากการดำเนินงานจะทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่บ่งบอกถึงคุณภาพ ความสามารถ และศักยภาพของโรงเรียน ที่จะสามารถนำมาใช้เพื่อการติดต่อสื่อสารชน ภายนอกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือรองรับการประเมินจากองค์กรภายนอก ซึ่งถือเป็น การประเมิน เพื่อตรวจสอบและรับรองคุณภาพของสถานศึกษาต่อไป

3. การรายงานการประกันคุณภาพภายใน

การรายงานการประกันคุณภาพภายใน หรือการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง รายงานประจำปี หลังจากที่สถานศึกษาได้ดำเนินการตามแผนและได้ ดำเนินการประเมินผลภายในเสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อให้สนองกับพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 48 ที่มีสาระส่วนหนึ่งให้สถานศึกษาจัดทำรายงานประจำปีเสนอ ต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนา คุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ควรดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้

3.1 การประเมินตนเอง รวบรวมผลการดำเนินงานและผลการประเมิน
ดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้ามเนคตตามมาตรฐานการศึกษา

การประเมินตนเองเป็นกลไกสำคัญของระบบการประกันคุณภาพ
ภายในที่ส่งเสริมและผลักดันให้การดำเนินงานของสถานศึกษา บรรลุเป้าหมายที่กำหนด
ร่วมกันไว้อย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินตนเอง
จะเป็นข้อมูลย้อนกลับสำหรับโรงเรียนในการวางแผนเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่าง
ต่อเนื่อง สาระสำคัญของการประเมินตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
แห่งชาติ, 2543 ข : 1) มีดังนี้

3.1.1 ความหมายของการประเมินตนเอง คือ กระบวนการใน
การบริหารจัดการศึกษาที่ใช้ควบคุม ตรวจสอบคุณภาพภายใน โรงเรียน โดยมุ่งให้ทุกคนได้
ประเมินการทำงานของตนเองในลักษณะของการตรวจสอบที่ผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้ประเมินตาม
ภารกิจของตนเอง ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่สะท้อนการปฏิบัติงานของโรงเรียน
นำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษา

3.1.2 ประโยชน์ของการประเมินตนเองกับผู้ที่เกี่ยวข้องข้อมูล
สารสนเทศที่ได้จากการประเมินตนเองนั้นมีคุณค่าต่อการวางแผนเพื่อปรับปรุงพัฒนาโรงเรียน
ซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้บริหาร บุคลากรในโรงเรียน นักเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัด
การศึกษาของโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ, 2543 ข : 4)
ประโยชน์ของการประเมินตนเองกับผู้ที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

1) ผู้บริหารโรงเรียน เป็นบุคคลสำคัญในการนำโรงเรียนสู่
มาตรฐานการศึกษาระดับความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษา ข้อมูลสารสนเทศ
จากการประเมินตนเอง เป็นการนำเสนอภาพและผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา
ด้านคุณภาพการบริหาร คุณภาพการเรียนการสอน เป้าหมาย มาตรการ ยุทธศาสตร์ แผนงาน
งาน / โครงการ ซึ่งครอบคลุม และสัมพันธ์กันในธรรมนูญโรงเรียนที่เกิดจากความร่วมมือ
ของบุคลากรในโรงเรียน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง

2) ครูผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญในการจัดการเรียนการสอนให้
ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในการประกันคุณภาพการศึกษา
ข้อมูลสารสนเทศจากการประเมินตนเองด้านคุณภาพนักเรียนมีความสำคัญ และเป็นปัจจัย
เงื่อนไขให้ครูผู้สอนปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพตาม
มาตรฐานการศึกษา

3) ผู้เรียนและผู้ปกครอง เป็นกลุ่มเป้าหมายที่โรงเรียนมุ่งหวัง เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศด้านคุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งสามารถ แสดงความพึงพอใจหรือแสดงความคิดเห็น ช่วยเหลือ สนับสนุนให้โรงเรียนจัดการศึกษา สนองความต้องการของผู้เรียนและผู้ปกครองตลอดจนตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียน ว่าสอดคล้องกับธรรมนูญโรงเรียนมากน้อยเพียงใด

4) กรรมการสถานศึกษา เป็นกลุ่มเป้าหมายที่โรงเรียนมุ่งหวัง เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศจากการประเมินตนเองด้านผลการดำเนินงาน ความก้าวหน้าของงาน กิจกรรมสำคัญ ซึ่งกรรมการสถานศึกษาเป็นตัวแทนของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของโรงเรียนตามธรรมนูญของโรงเรียน ตลอดจนตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อสร้างความพึงพอใจและความเชื่อมั่นใน โรงเรียน

5) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนเป็นกลุ่มเป้าหมายที่โรงเรียน เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศจากการประเมินตนเอง ในการดำเนินงานจัดการศึกษาซึ่งหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องและชุมชน ทราบจุดเด่นจุดด้อยของโรงเรียน สามารถกำหนดแนวทางการช่วยเหลือ สนับสนุนให้โรงเรียนปรับปรุงและพัฒนาให้มีคุณภาพมาตรฐานการศึกษาต่อไป

การประเมินตนเองมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน สู่มาตรฐานการศึกษาตามระบอบการประกันคุณภาพการศึกษาและเกิดประโยชน์โดยตรงกับ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชน

3.1.3 ปัญหา อุปสรรคของการประเมินตนเอง เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ การประเมินตนเองของโรงเรียนไม่ประสบความสำเร็จ (สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 ข : 6) มีดังนี้

1) การติดตามการประเมินในใจชุมชน การดำเนินงานยังประสบ ปัญหาด้านการส่งเสริมให้ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับจากการประเมินส่วน ใหญ่ ยังไม่ยอมรับผลการประเมินที่เกินไปในทางลบ แม้จะเป็นผลที่ค่อนข้างตรงกัน สภาพความเป็นจริงก็ตามทำให้การประเมินผลไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควรทั้งใน ด้าน การดำเนินงาน การพัฒนาบุคลากรและการจัดสรรงบประมาณ

(1) โรงเรียนจำเป็นต้องสร้างวัฒนธรรมใหม่ที่ว่า การประเมิน ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน จุดมุ่งหมายเพื่อการปรับปรุง การปฏิบัติงานใน โรงเรียนและในชั้นเรียน

(2) โรงเรียนควรมีความมั่นใจในการประเมินตนเองที่
ดำเนินการตรวจสอบอย่างเป็นระบบ ไม่มีการขู่เข็ญ จับผิด

(3) โรงเรียนต้องรับรู้และสร้างกระบวนการประเมินตนเอง
ให้เกิดขึ้นในห้องเรียนและระดับชั้นของโรงเรียน

การประเมินตนเองจะทำให้ผู้บริหารและคณะครูได้ร่วมกันหาสาเหตุ
เพื่อแก้ไขปัญหาค้นหาแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้ดีขึ้น
โดยเทียบกับเวลาที่ผ่านไปและอาจเทียบกับโรงเรียนอื่น ก่อให้เกิดการแข่งขันในการพัฒนา
คุณภาพการศึกษา

2) การสร้างทีมงาน / ทีมงานประเมินตนเอง แผนปฏิบัติงาน
ที่ชัดเจนดีเยี่ยม จะไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้หากไม่มีกลุ่ม / คณะผู้ปฏิบัติงาน คำว่า
ผู้ปฏิบัติงานหรือทีมงานในที่นี้ หมายถึง ครูทุกคนในโรงเรียน ซึ่งอาจแยกเป็นหน่วยย่อย
เป็นคณะ เป็นแผนก หมวดวิชา ระดับชั้น และอื่น ๆ ร่วมกันทำงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย
ที่ต้องการในแต่ละหน่วยย่อยจะมีหัวหน้างานคนหนึ่งทำหน้าที่ประสานงานทั้งภายในกลุ่มและ
ภายนอกกลุ่ม ส่วนผู้บริหารก็จะทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาทุกกลุ่ม โดยทำงานร่วมกับหัวหน้า
กลุ่มและสมาชิกกลุ่มทุกคน

โดยปกติการสร้างทีมงานสามารถจัดทำได้ 2 ลักษณะ คือ ทีมงาน
ถาวร ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่จะต้องร่วมกันปฏิบัติตามภารกิจประจำ ดังนั้น ทีมงานถาวรจึงเป็น
หน่วยงานที่ตั้งขึ้นแน่นอนแล้ว เช่น สายวิชา สายชั้นหรืออื่น ๆ ส่วนทีมงานตึกลักษณะหนึ่ง
เรียกว่าทีมงานชั่วคราว เป็นกลุ่มบุคคลที่ตั้งขึ้นเพื่อปฏิบัติงานเฉพาะกิจ เมื่องานสำเร็จแล้ว
ทีมงานนั้นก็สลายไป เช่น คณะกรรมการ กลุ่ม คณะทำงาน / โครงการ เป็นต้น

3) การทำงานประเมินตนเองอย่างเป็นระบบ ระบบการติดตาม
ประเมินผลมีความสำคัญในการดำเนินงานของทุกโรงเรียน เพื่อช่วยให้ทราบความก้าวหน้า
ปัญหาอุปสรรค ผลกระทบที่เกิดขึ้นอันจะช่วยให้ผู้รับผิดชอบใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผน
ค้นหาวิธีการปรับปรุงงานและบริหารจัดการแผนงาน โครงการให้ได้ผลในระยะต่อไป ดังนั้น
ระบบการติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยดัชนีชี้วัดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน
โดยต้องมีแนวทางในการดำเนินงานประเมินคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนอย่างเป็นวงจ
เริ่มด้วยการวางแผน (Plan) จัดทำระบบฐานข้อมูล สร้างเครือข่ายโยงข้อมูล นำข้อมูลมา
กำหนดกิจกรรมพัฒนา จัดสรรปัจจัย ที่จำเป็นอย่างเหมาะสม และลงมือปฏิบัติ (Do) ตาม
แผนงานที่วางไว้ เมื่อพบปัญหาที่ร่วมมือปรึกษาหาวิธีแนวทางปรับปรุงแก้ไข บันทึกผล

การปฏิบัติทั้งหมและแนวทางการแก้ไขเพื่อแลกเปลี่ยนวิธีการตรวจสอบประเมินผล (Check) ขณะปฏิบัติงานหรือเมื่อจบสิ้นสุดจะบอกได้ว่างานบรรลุตามเป้าหมายหรือไม่ หากไม่บรรลุเป้าหมายต้องมีการระคนแนวคิดเพื่อกำหนดแนวทาง ในกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลจากการตรวจสอบและประเมินนี้ จะทำให้มองเห็นจุดในการลงมือแก้ไข ปรับปรุง (Action) การปฏิบัติงานต่อไปจนบรรลุเป้าหมาย

4) การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง โรงเรียนจัดกระบวนการหรือกลไกในการบริหารจัดการที่เปิดโอกาสให้กรรมการ โรงเรียน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินตนเองของโรงเรียน ทั้งในเรื่องการกำหนดเป้าหมายแผนงาน / โครงการ การบริหารงานบุคคล งบประมาณ โรงเรียน ไม่อาจเป็นศูนย์กลางในการจัดการศึกษาแต่เพียงผู้เดียว ความรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ มีความฉับไวและยืดหยุ่นหลากหลาย โรงเรียนต้องให้ความรู้และกระบวนการที่ถูกต้อง

5) การติดต่อสื่อสาร เป็นสิ่งจำเป็นอันดับแรกสำหรับการสร้างความเข้าใจลดความขัดแย้ง อคติ ความไม่ไว้วางใจและระแวงสงสัยต่อกัน ระหว่างกลุ่มผู้ทำการประเมินและกลุ่มผู้ถูกประเมิน การแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างรวดเร็ว สม่ำเสมอ จะช่วยให้สมาชิกเกิดความเข้าใจมากขึ้น นอกจากนี้การติดต่อสื่อสารยังช่วยเสริมการเรียนรู้ของบุคลากรในโรงเรียน โดยตรงการให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับผลการประเมินด้านต่างๆ แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ในลักษณะการติดต่อสองทาง (Two-way Communication) จะช่วยให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะเพิ่มขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข พัฒนางานให้หน้าที่ของตนเองไม่เกิดบรรยากาศของการจับผิด การลงโทษกัน ทุกคนจะช่วยการทำงาน

6) การจัดสรรทรัพยากรในการดำเนินงานพัฒนาของโรงเรียน ทุกกิจกรรมต้องให้ทรัพยากรในการดำเนินงาน การจัดการทรัพยากรที่ถูกต้อง เหมาะสม เป็นธรรมที่จะทำให้การพัฒนาโรงเรียนเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ กระบวนการตรวจสอบประเมินจะบอกได้ว่าการใช้ทรัพยากรที่ได้จัดสรรเป็น ไปอย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด ผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีการทบทวน การจัดสรรทรัพยากรควบคู่กับการตรวจสอบ ควบคุมและรายงานผลการประเมินตนเองอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

หากโรงเรียนมีระบบการประเมินตนเองที่มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนจะเป็นแรงกระตุ้นให้คณะครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เร่งพัฒนากระบวนการบริหารการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลดีต่อกรเพิ่มคุณภาพผู้เรียนให้สามารถแข่งขันกับตัวเองและโรงเรียนอื่นได้ โรงเรียนก็จะพัฒนาเข้าสู่ระบบประกันคุณภาพการศึกษา